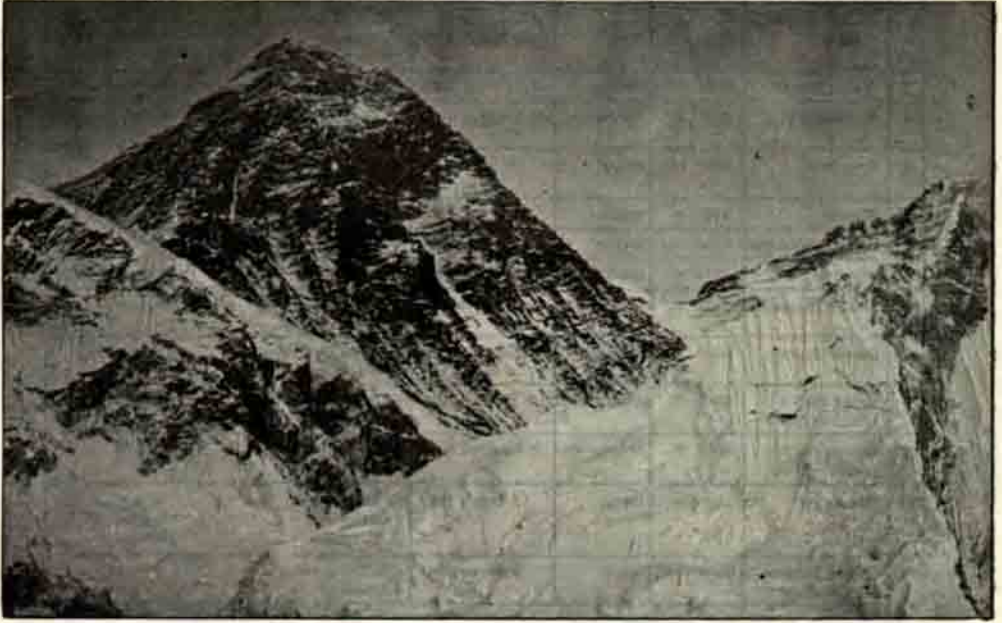

HİMALAYALAR VE EVEREST DORUĞU

Latif Osman ÇIKIGİL

**Everest 8848 metre. Güney Batı duvarı / Ortada Güneybeli 7985 metre yüksekde...
Sağda güneş ışığı altında Lhotse duvarı 8511 rakımlı..**

Dünyamızın çatısı diye de adlandırılan Himalaya yüksek dağları, bilindiği gibi, Ortaasya'da Assam, Bhutan, Nepal, Kuzey Hindistan, Kaşmir ve Karakurum/Hindukuş sahaları içinde bir yay biçiminde Tibet/Çin'i güneyden kavrayan yüksek dağlar gurubudur. Bu gurup ortalama 3.000 kilometre kadar uzun ve 240 kilometre kadar enli bir yer kaplar. Bu guruplar içinde 250 den fazla, yükseklikleri 7.000/8.000 metre arasında doruklar vardır. Denizden yüksekliği 8.000 den yukarı Anadoruklar ise 14 taneedir. Bazı Anadorukların yanlarında bulunan yine 8.000 den yukarı dorukları da sayarsak, dünyamızda 21 tane 8.000 den yukarı Doruk var demektir. Örneğin Lhotse gurubunda Baştepe 8.511 metre, Ortatepe 8.426 ve biraz Batıda Lhotse Shar ise denizden 8.398 metre yüksektir.

Dünyamızın en yüksek doruğu EVEREST denizden 8.848 metre yüksektir. Bir başka görüşle de bu noktaya, dünyamızın Kuzey ve Güney kutuplarından sonra (Üçüncü Kutbu) da denir.

Bu yazımızla okurlarımıza Himalayalar ve Everest ile ilgili bazı ilginç bilgileri özetlemek istiyoruz.

Himalayalar ve Karakurum Dağlarını iyi tanıyan Alpinistler 3.000 Kilometre uzun bir alana yayılmış olan bu dağları 8 guruba ayırırlar:

- 1— En doğuda Assam Himalaya,
- 2— Bhutan Himalaya,
- 3— Sikkim Himalaya,
- 4— Nepal Himalaya,
- 5— Garhwal Himalaya,
- 6— Panjap Himalaya,

- 7 — Kashmir Himalaya,
8 — Karakurum Himalaya.

Bu grupların içinde yukarıda değindiğimiz 8.000 den yukarı Anadorukların hepsine, bugün ulaşılmıştır.

Bu Anadorukların isimleri, denizden yüksekliği, bulunduğu memleket, Zirveye ilk ulaşma tarihi, ilk ulaşanlar isimleri ve milliyetleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

	Dağın İsmi	Yükseklığı	Yeri	İlk Zirve Çıkışı	Çıkanlar	Milliyeti
1.	Anna Purna I	8091 m.	Nepal	3 Haziran 1950	M. Herzog, L. Lachenal	Fransız
2.	Everest	8848 m.	Nepal	29 Mayıs 1953	E. Hillary Tensing Norgay	Yenizelanda Hindistan
3.	Nanga Parbat	8125 m.	Punjab	3 Temmuz 1953	Hermann Buhl	Avusturya
4.	K ₂ (Chogori)	8611 m.	Karakurum	21 Temmuz 1954	A. Compagnoni Lino Lacedelli	İtalyan
5.	Cho Oyu	8153 m.	Nepal	19 Ekim 1954	J. Jöchler, H. Tichy Passang Dawa Lama	Avusturya Nepal
6.	Makalu	8481 m.	Nepal	15 Mayıs 1955	J. Couzy, L. Terray	Fransız
7.	Kangchendzönga	8598 m.	Sikkim	25 Mayıs 1955	G. Band, J. Brown	İngiliz
8.	Manaslu	8156 m.	Nepal	9 Mayıs 1956	T. Imanichi, G. Norbu	Japon ve Nepal
9.	Lhotse (Baştepe)	8511 m.	Nepal	18 Mayıs 1956	F. Luchsinger, E. Reiss	İsviçre
10.	Gasher Brum II	8035 m.	Karakurum	7 Temmuz 1956	J. Larch, F. Moravec J. Willenpart	Avusturya
11.	Broad Peak (Faichan Kangri)	8047 m.	Karakurum	9 Haziran 1957	H. Buhl, K. Diemberger M. Schmuck, F. Wintersteller	Avusturya
12.	Gasher Brum I (Hidden Peak)	8068 m.	Karakurum	5 Temmuz 1958	A. J. Kaufmann P. K. Schöning	U.S.A.
13.	Dhaulagiri	8167 m.	Nepal	13 Mayıs 1960	K. Diemberger, Peter Diener, E. Forrer	Avusturya İsviçre İsviçre
14.	Shisha Pangma (Gosainthan)	8046 m.	Nepal	2 Mayıs 1963	Hsu Ching ve 9 Arkadaşı	Çin

Bu 14 adet 8.000 den yukarı zirvenin en yükseği, yukarıda da değindiğimiz gibi E V E R E S T dir. Yüksekliği 8.848 metredir. Everest Nepal Krallığı ile Tibet sınırı üzerindedir. Aslında içinde (Makalu, Everest, Lhotse ve Cho Oyu) gibi 8.000 likler bulunan bu yöreye Tibet dilinden (Cho-Mo -Lungma = Beyaz İlahlar diyarı) denir.

Daha 1749 larda Kuzey Hindistan'da Haritalar için ölçüler yapılırken, o zamanki usullerle, oldukça uzak mesafelerden yüksek bir nokta görülüyor ve buna hesaplarda (Peak XV) noktası deniyor. Yapılan hesaplarda bu nokta o civarın en yüksek noktası tahmin ediliyor. 1852 de yapılan ölçmelerde bu noktanın 8.839.81 metre yüksek olduğu hesaplanıyor. Bu noktaya isim aranıyor. 1852 de hesapları yapan o zaman subaylarından Binbaşı Georg Everest'in isminin verilmesi öneriliyor ve bu öneriyi Royal Geographical Society of Britain'de onaylıyor.

Bundan sonra daha yeni yöntemlerle yeni ölçüler yapılıyor, 1954/55 deki hesaplar bu zir-

Bu zirvelere bugüne kadar defalarca ulaşılmıştır. Hatta bazılarında çeşitli yönlerden verilmiştir. Alpinizm ile ilgili çeşitli kitap ve dergilerde bu çıkışları anlatan, çıkış yollarını, koşulları inceleyen yazılar, 1/25000 lik haritalar, krokieler ve ilginç resimler yer almaktadır. Birçoklarının, Televizyon, Konferanslarda gösterilmek üzere renkli veya siyah/beyaz filimleri de hazırlanmıştır.

venin 8.847.734 olduğunu gösteriyor. 1975/77 de Çinlilerin yaptığı ölçmeler de aynı neticeyi veriyor. Sonuç olarak Everest Doruğu'nun 8.848 metre denizden yüksek olduğu kabul ediliyor.

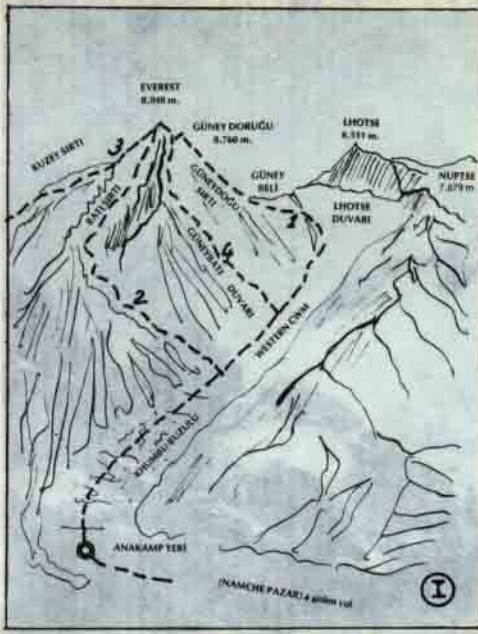
★ ★ ★

Alpinistler 1900'lardan sonra Everest'e ulaşma çabalarına girişiyorlar. 1979 senesi sonuna kadar Everest'e 50 sefer tertip ediliyor.

Everest'e esas itibarile iki yönden yaklaşmak mümkün. Ya kuzeyden Tibet üzerinden veya Güneyden Nepal içinden. (I) Nr. lu krokiye şimdiye kadar başarılı olarak denemiş yaklaşım yolları gösterilmiştir.

Bu rotaların isimleri ve ilk başarıya ulaşanlar aşağıda sıralanmıştır:

(1) Nr. lu Rota: Bu rotaya aynı zamanda (Klasik Rota) da denir. Bu rota üzerinden ilk başarılı çıkışı 29 Mayıs 1953 de Sir J. Hunt yönetimindeki İngiliz heyetinden Yeni Zelanda'

Ünlü Alpinist'lerden Mallory, Norton ve Somerwell 21 Mayıs 1922 de 8.200 metreye — o zamanki giysi ve araçlarla — varabilirler. 6 gün sonra aynı gruptan Finch ve Bruce isimli Alpinistler 8.326 metreye kadar yükselirler. Bu Rakım aynı zamanda o zamanın bir yükseklik rekoru idi. Bundan başka bir yenilik olarak ilk defa bu kafiye, Oksijen tüpleri de kullanılmıştı. Bu ekipde ismi geçen ve o zaman 36 yaşında olan İngiliz Mallory daha evvel Ağrı Dağı'mıza da çıkanlardandır. Yine aynı alpinist kendisine sorulan "Niye dağlara çıkıyorsunuz?" sorusuna "Çünkü onlar orada" diye yanıtlayan alpinistdir.

b — 1924 de yine bir İngiliz seferi tertipleniyor. Bu grubun başında o zamanın ünlü Alpinistlerinden E. F. Norton var. Norton 4 Haziran 1924 de Everest'e doğru 8.572 metreye kadar varabiliyor. 5 veya 6 Haziran'da ise yine bu kafiye bulunan Mallory ve arkadaşı Irvin o zamanın, bugünkülerle kıyaslanamayacak kadar daha elverişsiz giysiler ve malzeme ile zirveye vardıkları tahmin ediliyor. Çünkü, çok soğuk, fakat güzel bir havada onları 8.600 lerde aşağı

lı E. Hillary ve Hindli Tensing Norgay yapıyor. Bu çıkış aynı zamanda Everest'e, belgelenen ilk çıkış oluyor.

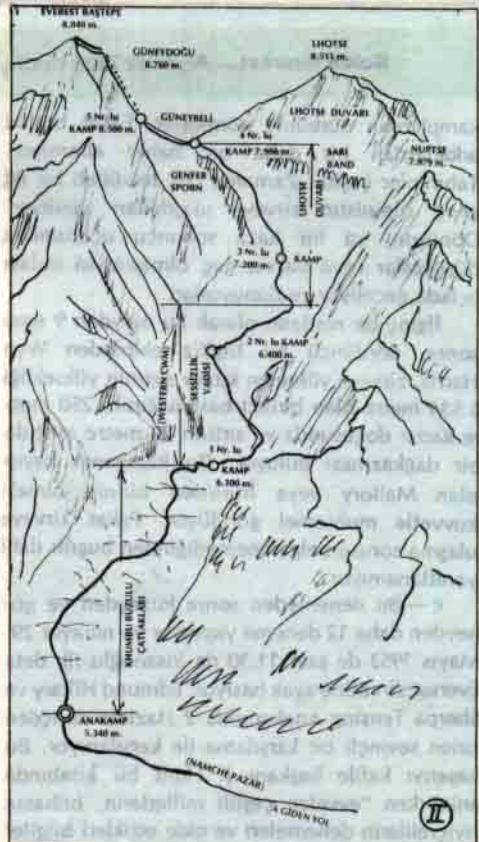
(2) Nr. lu Rota : Batı sırtıdır. Bu sırt üzerinden ilk defa N. Dyhrenfurth yönetiminde Amerikalılardan kurulu heyetten W. Unsoeld ve T. Hornbein 22 Mayıs 1963 de zirveye varıyorlar. Dönüş yolu olarak (1) Nr. lu Klasik Rotadan aşağı iniyorlar. Ve bu şekilde ilk defa Everest'e bir yönden çıkılıp bir başka yönden aşağı inilmiş oluyor.

(3) Nr. lu Rota Kuzey sırtıdır. Bu Rota daha 1921'lerde denenmiştir. Fakat bu rota üzerinden belgelenen Zirveye varış, 27 Mayıs 1975 de Çin Halk Cumhuriyetinden gelen ve Shi-Chan-Chun yönetimindeki grubundan, içlerinde Kadın Dağcı Phantog'da bulunan, 9 kişilik bir dağcı grubu tarafından gerçekleştirilmiştir.

(4) Nr. lu Rota Güney-Batı Dıvardır. 24 Eylül, 1975 de yani Monsum devresinden sonra, Ch. Bonington yönetimindeki yine bir İngiliz grubundan D. Haston ve D. Scott zirveye ulaşıyorlar. İki gün sonra aynı gruptan Bordman ve Scherpa Pertemba da zirveye varıyorlar.

Yukarıda da değindiğimiz Everest'e bugüne kadar yapılan 50 seferden 6 sefer Everest öyküsünde önemli yer alır.

a — Everest'e çıkış denemelerinden ikincisi olan 1922 deki Ch. G. Bruce yönetimindeki İngiliz heyeti Everest'e kuzeyden yaklaşırlar ve ilk defa dağcılıkta 8.000 rakım aşılır. Bu kafiye

Solda Everest... Alpinist 7985 metre yükseklikteki Güneybeli'ne yaklaşıyor.

kamplardan dürbünle görmüşler. Fakat bu iki arkadaşdan bir daha bir haber alınmıyor. Tahminler çeşitli. Zamanın çok tecrübeli bu iki genç Alpinistin zirveye ulaştıkları sanılıyor. Dönüşde, ya bir kaza sonucu uçurumlara düşüyorlar veya vaktin geç olmasından dolayı açlıkta geceliyor ve donuyorlar.

İlginç bir rastlantı olarak bu olaydan 9 sene sonra, dördüncü bir İngiliz ekibinden Wyn Harris, zirveye yükselen kuzey sırtının yüksekliği 8.534 metre olan birinci basamağının, 250 metre kadar doğusunda ve sırttan 20 metre aşağıda bir dağkazması buluyor. Bu kazmanın kayıp olan Mallory veya İrvin'den birinin olması kuvvetle muhtemel görülüyor. Fakat zirveye ulaşma sorusu belgelenemediğinden bugün dahi yanıtlanamıyor.

c — Bu denemeden sonra kuzeyden ve güneyden daha 12 deneme yapılıyor ve nihayet 29 Mayıs 1953 de saat 11.30 da insanoglu ilk defa Everest zirvesine ayak basıyor. Edmund Hillary ve Sherpa Tensing Anakampda 2 Haziran'da içden gelen sevinçli bir karşılama ile karşılanıyor. Bu başarıyı kafiye başkanı J. Hunt bir kitabında anlatırken "evvelce çeşitli milletlerin, bilhassa İsviçreliilerin denemeleri ve elde ettikleri bilgiler

olmasa idi böyle bir sonuca ulaşamazdık" diyor ve Alpinist alçakgönüllülüğünün büyük bir örneğini veriyor.

d ve e — Diğer iki ilginç olay 1975 senesinde meydana geliyor. Biri 16 Mayıs ve diğeri 27 Mayıs 1975 de iki ayrı yönden zirveye ulaşan ve birbirlerinden haberi olmayan iki kafiilde iki Kadın Alpinist bulunuyor.

16 Mayıs 1975 de o zaman 35 yaşındaki ve 3 yaşında bir kız çocuk annesi Japon Junko Tabei yanında Sherpa Sirdar Ang Tserning ile zirveye ulaşıyor. Bu kafiilde 15 Japon Kadın Alpinisti bulunuyordu. Bu çıkış da yine klasik rotadan yani Güneydoğu sırtından... Bu başarıdan 11 gün sonra 27 Mayıs 1975 de kuzeyden gelen Shih-Chen-Chun yönetimindeki gurupda 8 Erkek Alpinist ile beraber 37 yaşındaki ve 3 çocuk annesi Tibetli Phantog zirveye ulaşıyor. Bu her iki gurup da Oksijen tüpleri kullanıyorlar.

f — 1978 senesine kadar Everest'e çıkanlar daima oksijen tüpleri kullanarak yükseklerdeki oksijensizliği gidermeye çalışmışlardır. Fakat daha 1921 lerde bu zirveye de yapay oksijen kullanmadan çıkılabileceği ileri sürülüyordu.

Nihayet, zamanımızın çok ünlü ve başarılı Alpinisti Güneytirol'dan 34 yaşında Reinhold

Güneysirtında zirve yolu dağcının arkasında sağda 8513 metre yüksekde kurulmuş kamp çadırı görülüyor.

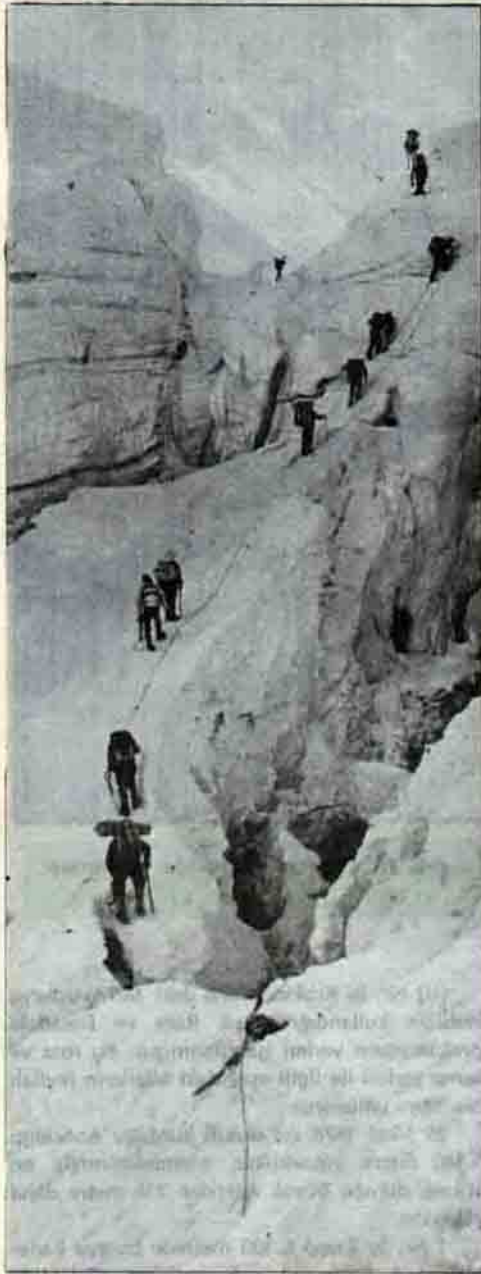
Messner, 1978 e kadar başarılı Himalaya çıkışlarından sonra (1970 de Nanga Parbat, 1972 de Manaslu Güneyduvarı, 1975 de Hidden Peak, 1977 de Dhaulagiri'lerin, hepsi 8.000 den yukarı yüksek, zirveleri) Everest'e yapay oksijen kullanmadan çıkabileceğine inanıyor. Güneytirol'ün Villnös kasabasında ünlü bir Dağokulu sahibi olan R. Messner, yakın arkadaşı ve 1975 de Hidden Peak çıkışını beraber yaptıkları Avusturyalı Dağ ve Kayak Rehberi bugün 36 yaşındaki Peter Habeler ile böyle bir denemeyi planlıyorlar. 1978 senesinde tertiplenen 9 kişilik Avusturyalı tanınmış Alpinistler'den kurulu bir ekibe katılıyorlar.

Çok ilginç bir öyküsü olan bu Everest seferinde Messner ve arkadaşı Habeler 8 Mayıs 1978 de yapay oksijen tüpü kullanmadan zirveye ulaşıyorlar. 5.340 yükseklikde Anakamp 25 Mart 1978 de kuruluyor. Bundan sonra daha 5 Kamp kurulması gerekiyor.

(II) Nr. lu Krokide 1978 deki bu Avusturya ekibinin kullandığı Klasik Rota ve Rotadaki Arakampların yerleri işaretlenmiştir. Bu rota ve kamp yerleri ile ilgili aşağıdaki bilgilerin faydalı olacağını umuyoruz:

25 Mart 1978 de ekibin kurduğu Anakamp 5.340 metre yükseklikte. Memleketimizin en yüksek doruğu Büyük Ağrı'dan 218 metre daha yüksekte.

1 Nr. lu kamp 6.100 metrede buraya kadar olan yol Everest'in çok korkunç KHUMBU BUZULU ile kaplı. Buralarda buzulun bir günde ortalama bir metre aşağılara doğru kaydığı görülmüş. En büyük buzul serakları buzuldan kopmuş buz parçaları ve büyük buzul çığları, buralarda hergün görülebilen olaylardan. Bu kamp Anakamp'dan 7 kilometre uzakta ve 750 metre yüksekte. Buraya gelen Alpinistler, Klasik Rotanın bu kısmının en tehlikeli kısmı olduğunda birleşiyorlar.

Khumbu buzulunda yükseliş.

2 Nr. lu Kamp, birinciden 5 KM. uzakta 300 metre daha yukarda 6.400 metrede kurulmuş. Bu bölüm bu rotanın diğer kısımlarına göre daha kolay. Bu kısma (Sessizlik Vadisi) de deniyor.

1924 de Mallory kuzeyden zirveye doğru yükselirken bu kısmı görünce ona İngiltere Gal eyaletindeki bir yerin ismini vererek (Western CWM) demiş, (CWM), Kuum gibi okunuyor. 2 Nr. lu kamp bu vadinin sonunda ve Lhotse duvarından aşağı inen buzulun ucunda kurulmuş.

3 Nr. lu Kamp Lhotse duvarı üzerinde 30-60 derece meyilli yerlerden geçildikten sonra (Sarı Band) diye adlandırılan yerde.

4 Nr. lu kamp 7.986 metre yükseklikde Everest ile Lhotse dorukları arasında *Güneybeli* denen yerde kuruluyor. Kamp yerinin kar fırtınaları ve soğuk havası Alpinistleri ürküten faktörlerden.

Bundan sonra 8.500 rakımda 5 Nr. lu kamp kurulmuş. Bu kamp *Zirveye Çıkış* kampı diye de adlandırılabilir. Çünkü bu kampdan bir günde zirveye ulaşip ve aynı günde aşağı inmek planlanıyor. Bu kampdan itibaren Everest Zirvesi sırtı başlıyor. Yol üzerinde 8.760 metre yüksek Güneyzirvesi de geçilmesi gerekiyor.

Himalayaların bir bölümü olan Everest'in öyküleri ciltler dolusu. Zirveye çıkma çabaları içinde başarıya ulaşanlar, ulaşamayanlar, oralar da Buzduvarları arasında kalanlar pek çok.

Fakat insan Doğa ile boy ölçüşmeden yılmıyor. Eksi 35-40 derece soğuklarda, Orkana benzer kar fırtınaları içinde, donma kör olma tehlikeleri arasında dünyamızı tanımaya çalışıyor ve Mallory'nin dediği gibi "Çünkü onlar orada" deyip dağlara yöneliyor.

YAZININ HAZINLANMASINDA FAYDALANDIĞIMIZ YAZI VE YAPITLAR :

- München de yayınlanan "Alpinismus" Dergisi 1979 yılı sayıları.
- Reinhold Messner in EVEREST adlı kitabın 1978 ikinci baskısı.
- Sir J. Hunt in "The Ascent of Everest" adlı kitabın 3. baskısı, 1954.
- Paris'de yayınlanan "Club Alpin Francais et Group de haute Montagne" kuruluşunun yayınladığı "La Montagne" dergisinin 1978 ve 1979 yılları sayıları.
- Eric Shipton un "Men Against Everest" adlı kitabı. 1955 Baskısı.
- Resimler, 1970 de yapılan, Japon seferi raporundan alınmıştır.